

เทศน์เช้า วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ศาสนาพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ เห็นไหม บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณีเป็นนักรบ นักรบ ผู้บุกเบิก นักรบกับใคร? นักรบกับชีวิตของเรา นักรบกับจิตของเรานี้ จิตของเรา เห็นไหม เราแพ้กับจิตของเรานะ

เวลาสังคมโลกเขามองกัน มองแต่สังคม มองแต่สิ่งภายนอก อันนี้เป็นเรื่องของโลกๆ เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอก “โลกกับธรรม” ถ้าเรื่องของโลกนี่เรื่องของภายนอก เรื่องของสังคม เรื่องของธรรมคือเรื่องส่วนตัว เรื่องของธรรมคือเรื่องของตัวเราเอง ดีหรือชั่ว เราดีของเราเอง เห็นไหม ภิกษุ ภิกษุณีเป็นนักรบ อุบาสก อุบาสิกา เป็นพลาริการ เป็นฝ่ายส่งเสริม เป็นผู้แสวงหาบุญอีกชั้นหนึ่ง บุญของการหาปัจจัยเครื่องอาศัย

คูลี คุณเวลาหลวงปู่มั่นท่านไปอยู่ที่เชียงใหม่ มีเณรกับแม่ชีเดิน.. วิญญาณตายไปแล้วเดินรอบเจดีย์ สร้างเจดีย์ไว้แล้วปรารถนาได้บุญมาก แต่สร้างเจดีย์ยังไม่เสร็จตายก่อนทั้งคู่เลยด้วยโรคระบาด เป็นห่วงเป็นใย ตายไปแล้ววิญญาณมาเดินรอบๆ เห็นไหม จนหลวงปู่มั่นท่านพิจารณาเห็นสงสาร ท่านบอกว่า เทศน์ให้ฟังนะ ถ้าไม่เทศน์ให้ฟัง คนเรามันพลิกกันมันพลิกกันที่จิต พลิกแต่ความรู้สึกนี่ เพราะเป็นห่วงเป็นใย อยากได้บุญกุศลมาก

แล้วเป็นห่วงเป็นใย ยังทำเจดีย์นี้ไม่เสร็จ ท่านบอกว่า “เจดีย์นี้สร้างด้วยอิฐ หิน ทราช ปูน ในเมื่อสร้างด้วยอิฐ หิน ทราช ปูน การก่อสร้างจบแล้ว มันก็ได้บุญแล้ว แล้วมาห่วงอะไรกับอิฐ หิน ทราช ปูน นั้น ทำไมไม่ห่วงความรู้สึกว่าบุญกุศลอันนั้น” มันปล่อยจากอิฐ หิน ทราช ปูน เข้ามาที่ใจ ใจนี้เป็นคนกระทำ ใจนี้เป็นคนสร้าง พอปล่อยสิ่งนี้ออกมาปั๊บ ย้อนกลับมาที่ใจ พอมันปล่อยวางได้ มันก็ไม่คิดในอิฐ หิน ทราช ปูน ไม่คิดในปัจจัยเครื่องอาศัย เห็นไหม ไปเกิดเป็นเทวดาเลย

แต่ถ้าไม่ได้มีหลวงปู่มั่นไปเทศน์นะ เพราะอะไร? เพราะความผูกพันของใจ เห็นใหม่ นี่อิฐ หิน ทราย ปูน ปัจจัยเครื่องอาศัยเป็นเครื่องอาศัย สิ่งที่เครื่องอาศัยนี้เราเป็นอุบาทก อุบาทิกา เห็นใหม่ เป็นบุญอีกส่วนหนึ่ง แต่เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็นนักรบรบกับกิเลสนี้ รบกับตัวของเรานี้ มันปล่อยมาจากอิฐ หิน ทราย ปูนนั้น

ถ้าเรื่องของโลกๆ เขา เรื่องของปัจจัยเครื่องอาศัย เรื่องของธรรม ธรรมที่ละเอียดเข้ามา เรื่องของธรรมคือเรื่องมรรคญาณ มรรคญาณเกิดที่ไหนล่ะ เห็นใหม่ เวลาความคิดนี้ เราคิดว่าเรา คิดเราเกิดขึ้นมานี้เป็นมรรค สิ่งที่เราว่าความคิดนี้ศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาที่มันจี๋โก่งกัน ปัญญาที่มันทำร้ายกัน นี่ไม่ใช่ปัญญาหรือ? ปัญญาทั้งนั้นนะ ปัญญาจี๋โก่งกัน เวลาเราจี๋โก่ง เราเบียดเบียนกัน เราว่าสิ่งนั้นเป็นการเบียดเบียนกัน เขาบอกสิ่งนั้นเป็นการเบียดเบียนกัน

แต่ถ้าเป็นธรรมนะ เบียดเบียนตัวเองต่างหาก เพราะมันคิดขึ้นมาจากเรา แล้วมันเหยียบย่ำ ตัวเราก่อน มันทำลายเราก่อน ทำลายให้เราเสียโอกาสนั้น แล้วเกิดถ้าเราไปทำกระทบกระเทือน นั้นขึ้นมา มันเป็นกรรมขึ้นมา เห็นใหม่ การที่มันเบียดเบียนมันเบียดเบียนคน ไม่ใช่เบียดเบียนคนอื่นหรอก แต่ถ้าโลกๆ เห็นใหม่ มันเบียดเบียนคนอื่น นี่ปัจจัยเครื่องอาศัยเรื่องจากภายนอก สิ่งที่อยู่ภายนอก ศาสนานี้มันเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา อย่างสิ่งที่หายๆ ก็ได้ เรามีบุญกุศลขนาดไหน เรามีปัญญาลึกซึ้งขนาดไหน เราจะได้บุญอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามีปัญญาที่ละเอียดเข้าไป สิ่งที่เป็นความละเอียดคือสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นความรู้สึกนี้เป็นความละเอียดกว่าสิ่งที่เป็นวัตถุ แต่เราเห็นกันได้แล้ววัตถุไง ถ้าสิ่งที่เป็นวัตถุ ใครจะมีศักยภาพขนาดไหน เอาวัตถุนั้นมาประดับ เครื่องประดับกัน เห็นใหม่ นี่เอามาประดับกันด้วยวัตถุนั้น คูสิ สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาจากไหนล่ะ เกิดขึ้นมาจากอำนาจวาสนานะ อำนาจวาสนาที่เราทำมา ถ้าเป็นของเรา อย่างไรก็ตาม มันก็เป็นของเรา ของเราคือเราทำมา แล้วโอกาสเป็นของเรานี้ จังหวะโอกาสวาสนามันมาถึงแล้ว มันต้องเป็นของเรา เห็นใหม่

ถ้าไม่ใช่เป็นของเรา แสวงหาขนาดไหน มันก็ไม่ใช่เป็นของเรา แล้วมันทุกข์ยาก เห็นใหม่ ถ้าเกิดขึ้นมาโดยธรรม ไม่ใช่กิเลส การประกอบสัมมาอาชีพะนี้ไม่ใช่กิเลส การทำงานนี้ไม่ใช่กิเลส เพราะสิ่งนั้นมันเป็นหน้าที่การงาน เห็นใหม่ แต่การที่สิ่งที่มีมันไม่ได้สมความปรารถนา แล้วอยากอันนั้นเป็นกิเลส กิเลสมันเผาผลาญ ถ้าไม่ใช่กิเลสมันไม่เผาผลาญหรอก มันเป็นอำนาจวาสนา เรา

ปฏิเสธไม่ได้นะ ถ้าสิ่งนั้นเกิดขึ้นมากับเรา สมบัติแก้วแหวนเงินทองเกิดมาจากเรา เราจะปฏิเสธได้อย่างไร

คุณติ เวลาจักรพรรดิ เห็นใหม่ สมบัติของจักรพรรดิ ขุนนางแก้ว ขุนคลังแก้ว สิ่งนี้สารพัดนึก มันมาขึ้นมาเอง สมัยโบราณนะ มันไม่สมัยแบบปัจจุบันนี้ สิ่งนี้ปัจจุบันนี้มันสมมุติกันขึ้นมา สมัยโบราณนะ สิ่งที่มีมันเป็นเงินเป็นทอง มันเกิดขึ้นมาในธรรมชาตินะ คุณอย่างโบราณที่เรายังไม่มียังไม่มีโรงงานกษาปณ์กัน เราใช้อะไรเป็นเงินเป็นทองกัน เราใช้สิ่งที่เป็นแร่ธาตุนี้เป็นสมมุติขึ้นมา เห็นใหม่

แต่ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมันเจริญขึ้นมา ความเจริญขึ้นมามันถึงเป็นของปลอมขึ้นมา สิ่งที่เป็นของปลอมมันสมมุติขึ้นมา ซ้อนสมมุติเข้าไปอีก ถ้าโลกนี้เป็นสมมุติ วัตถุเป็นสมมุติอยู่แล้ว แต่สิ่งที่เป็นสมมุติ มันก็เกิดขึ้นมาโดยอำนาจวาสนา สิ่งนี้เป็นเครื่องปัจจัยเครื่องอาศัย เราไปมองกันตรงนั้นนะ

คุณติ เวลาความบริสุทธิ์ของใจ ใจถ้าบริสุทธิ์แล้วนี้ ความบริสุทธิ์ของใจเสมอกัน แต่อำนาจวาสนาไม่เท่ากัน ไม่เท่ากันเพราะอะไร? เพราะสิ่งนั้นใครสร้างมามาก ใครสร้างมาน้อย อยู่ที่มีการสร้างมา สิ่งนี้มันเป็นอดีต คุณติ บุญเพนิวาสนาสุคติญาณย้อนกลับไปอดีต ถ้าไม่มีอดีตแล้วนะ เพราะอดีตนั้นมาทำให้เป็นปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันนี้เราสร้างมานี้ มันจะเป็นสมบัติแก้วแหวนเงินทองที่มีอำนาจวาสนาขึ้นมา นี้เรามองกันแค่นี้เอง

แต่ถ้าเป็นการปฏิบัตินะเขามองลึกกว่านี้อีก เพราะอะไร? ลึกกว่านี้คือจิตนิสัยใจ ถ้ามันจิตนิสัยตรงจิตตรงนิสัยนี้ เหมือนกับให้ยา ถ้าใครให้ยาตรงกับโรคนั้น โรคนั้นจะหาย เห็นใหม่ ถ้าครูบาอาจารย์ชี้เข้าไปที่จิตนั้น จิตของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันจะแทงหัวใจ นี่พูดแทงใจคำกิเลสมันอยู่ที่หัวใจ แทงใจคำ ใจคำคือมันอยู่ใต้สำนึก แล้วกิเลสมันอยู่ที่นั่น แล้วกิเลสเวลาธรรมะเข้าไป มันแทงเข้าไปที่ใจคำนั้นเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันอยู่ที่นั่น

ถ้ากิเลสอยู่ที่นั่น มันเป็นจิตเป็นนิสัย มันถึงโทสจิต โมหจิต รากจิต จิตของใครมันต้องแก้ด้วยอย่างนั้น โทสจิตก็แก้ด้วยความเมตตา สิ่งที่มาเมตตา เราเป็นคนขี้โกรธ เรากระทบกระเทือนจะมีความโกรธ เราจะแผ่เมตตาที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย โลกนี้เกิดมานี้เคยเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกันมา สิ่งนี้ถ้าเราแผ่เมตตาไว้ มันจะไปละโทสะอันนี้ เห็นใหม่ โมหจิต เพราะเราเชื่อคนง่าย มันต้องใช้ปัญญาแก้ไข ถ้าเป็นรากจิตละ? สิ่งนี้รากจิตเชื่อไปหมด หลงไป

หมด เชื้อไปหมด ความเป็นไปหมด เห็นใหม่ มันอสุภะใจ อสุภะเข้าแก้ แก่ถึงนั้น ถ้านี้เป็นหลักนะ

แล้วในอสุภะ ในโทสะ ในโมหะ มันก็มีหยาบ มีกลาง มีละเอียด มันมีเทคนิคอีกมหาศาลเลย เห็นใหม่ ย้อนกลับไปที่ว่าสร้างสมมาอย่างไร พละเป็นพละของใจ ถ้าใจมีกำลัง มีพละ มีสถานที่ มันยอมรับ มันแบกรับ จิตใจนี้มันเหมือนกับร่างกายนี้เลย ถ้าร่างกายคนแข็งแรง เห็นใหม่ของหนักขนาดไหนมันก็ยกขึ้นได้ แต่ถ้าร่างกายอ่อนแอ ของเบาขนาดไหนมันก็ยกไม่ไหว เพราะทรงตัวเองร่างกาย ทรงตัวเองยังทรงตัวเองแทบไม่อยู่แล้ว มันทุกข์มันยากขนาดไหน

จิตก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันทรงตัวของมันเองได้ มันมีที่ตั้งของมัน มันมีจุดยืนของมัน จิตมีจุดยืน คุณิ เราจะเชื่อใครได้ง่าย เห็นใหม่ คนที่มันเชื่อเรา เราน้อมไปในกระแสได้อย่างไร เพราะจิตมันมีจุดยืนของมัน แล้วถ้ามันมีปัญหาของมันขึ้นมา นี่พละ มันจะรับสภาวะสิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นนามธรรม อริยทรัพย์ สิ่งที่อริยทรัพย์จากภายใน มันจะมีตัวนี้รองรับ ถ้าตัวนี้รองรับ เห็นใหม่ พอตัวนี้รองรับมันจะปล่อยจากสิ่งข้างนอกเข้ามา

คุณิ ดูเวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมา ใครมาช่วยเหลือเจือจานเรา เราจะขอบคุณเขาเลย เพราะอะไร? เพราะเราทุกข์เรายาก แล้วเขาช่วยเหลือเรา มันมีการกระทำขึ้นไป นี่ก็เหมือนกัน จิตมันต้องการความช่วยเหลืออยู่ แต่เราไม่มีใครไปช่วยเหลือมัน เพราะอะไร? เพราะปัญหาเข้าไม่ถึงใจ คำตัวนี้ ตัวความรู้สึกจิตได้สำนึกอันนี้ ใครก็ไม่รู้ว่ามันต้องการอะไร สิ่งนี้ต้องการอะไร

ถ้าธรรมเข้าไปชำระตรงนี้ได้ มันก็เข้าไปชำระกิเลสเราได้ ถ้าชำระกิเลสเราได้ เห็นใหม่ ถึงว่าเวลาวิปัสสนาถึงกาย เวทนา จิต ธรรม ใครวิปัสสนากาย กายแง่ไหน เวทนาแง่ไหน จิตแง่ไหน ธรรมแง่ไหน แง่ของเข้าไปแก้ความผูกมัดของใจนะ นี่ชนะตนเอง

ถ้าเราคิดว่าเราได้เปรียบ เราทำกับคนอื่นตลอดไป สิ่งนั้นเราเบียดเบียนเราก่อน เราเบียดเบียนโอกาส เริ่มต้นเบียดเบียนให้เราห่างจากธรรม เพราะอะไร ถ้าเราดูใจเรา เรายังรักษาใจเรา แผลมันเกิดที่เรานะ เวลาบาดแผลโรคภัยไข้เจ็บเกิดที่เรานะ แต่เราจะไปรักษาคนอื่น ให้คนอื่นหายก่อนแล้วค่อยมารักษาเรา แต่ถ้าแผลเกิดที่เรานะ โรคเกิดจากหัวใจของเรา ถ้าเรารักษาใจของเรา รักษาโรคของเรา เห็นใหม่ เราเป็นคนที่ยาจากโรคนั้น

แต่เนี่ยเป็นเรื่องสิ่งที่เป็นบุคลาธิษฐานที่มองเห็นนะ แต่เวลาจิตมันคิด มันคิดออกไปข้างนอก มันไม่เคยย้อนกลับเข้ามา เห็นไหม “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” จิตเดิมแท้นี้ส่องใส พลังงานส่องใสนี้ แสงสว่างมันกระจายตัวมันออกไป จิตเดิมแท้นี้ส่องใส มันก็สว่างออกไปข้างนอก ขณะที่เราไปเห็นความเดิมแท้ของมัน ยังเห็นความสว่างออกไปจากข้างนอกเลย มันยังไม่ย้อนกลับทวนกระแสกลับเข้ามาหาจุดของจิต จุดเดิมแท้เลย ปัญญาทวนกระแส มันทวนกระแสอย่างนี้

ถ้ามันส่องออก มันเสียโอกาสแล้ว อย่างน้อยหลงออกไปก่อน กว่าจะมีครูบาอาจารย์ค่อยๆ ดบให้มันเข้ามาจากภายใน ถ้าดับเข้ามาจากภายใน เห็นไหม มันจะทวนกระแสกลับเข้ามา “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส” ใจตัวส่องใสนี้ ใจตัวพลังงานที่ส่องออกไปนี้ มันจะย้อนกลับเข้ามาได้อย่างไร

ถ้าเป็นวัตถุ มันย้อนกลับมาไม่ได้ แต่ถ้าเป็นธรรม มันย้อนกลับมาได้ ย้อนกลับมาด้วยมรรคญาณที่ย้อนกลับเข้ามาถึงตัวมันเอง มันจะย้อนกลับเข้ามาได้ แล้วย้อนอย่างไร เห็นไหม ถ้ามันย้อนอย่างไร นี่นักรบ ถ้าชนะอย่างนี้ได้ พลังงานอย่างนี้ ใครไม่เจอพลังงานตัวนี้จะจับขึ้นไม่ได้

เหมือนถ้าไม่ใช้เงินของเรา เราจะไม่มีสิทธิใช้จ่ายอันนี้ ถ้าไม่ใช้กิจของเรา มันเป็นสมบัติสาธารณะไง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราศึกษากันนี้ แสดงธรรมๆ นี้ มันเป็นสาธารณะ มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่ๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ เราก็เป็นธรรมชาติ กิเลสก็เป็นธรรมชาติ กิเลสจะเกิดดับกับหัวใจของเรา มันก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง แล้วธรรมชาติอย่างนี้ธรรมชาติทำลายไป ธรรมชาติเบียดเบียนตน

แต่ธรรมชาติอันนี้เราจะเอาอะไรไปทำลายมัน ถ้าเอาทำลายมัน เห็นไหม ธรรมส่วนบุคคลไง ธรรมของเรา เงินของเราไง เงินของเรา เราซื้อวัตถุ ซื้อสิ่งของเข้ามาเพื่อประโยชน์กับเรา นี่ปัญญาของเรา ความรู้สึกของเรา ธรรมของเรา มันย้อนกลับเข้ามาทำลายของเรา ถ้ามันส่องออกมันเสียโอกาสตรงนี้ มันเสียโอกาสตรงนี้ เราเบียดเบียนตนก่อน เราทำให้เราขาดจากโอกาสนี้ไป แล้วถ้าไปสร้างกรรม ไปการกระทำกับเขา ผลของกรรมนั้นก็กลับสนองกับตัว

แต่ถ้าไปทำคุณงามความดี เห็นไหม สิ่งที่เราไปสร้างประโยชน์กับเรา มันก็เป็นกรรมกรรมดีเห็นไหม เวลาประพฤติปฏิบัติ กรรมดีและกรรมชั่ว ถ้าเรากรรมดี เราก็ไปเกิดในตั้งแต่เทวดาขึ้นไปจนถึงพรหม แล้วเราจะเกิดอีกไหมละ ถ้าเกิดอีกมันก็ต้องตาย ถ้าเกิดอีกมันพ้นวาระ

มันก็ต้องกลับมาเกิดอีก ถ้ายังมีการเกิดอีกมันก็เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง มันทำไมเป็นทุกข์ล่ะ เป็นทุกข์เพราะมันไม่เที่ยงใจ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา สิ่งนี้เป็นอนัตตา แล้วเราเห็นไหมล่ะ เราไม่เห็น มันก็เวียนไปในวัฏฏะ จิตมันก็เวียนตายเวียนเกิด มันก็เป็นสภาวะแบบนั้น มันก็วนไปอย่างนั้น

นี่ไง ผู้ที่บุญอย่างพลาธิการ เห็นไหม ผู้ที่ทำบุญกุศล มันก็เอาบุญกุศลนี้เกิดตายๆ เกิดตายเพื่อสิ่งนี้ประโยชน์กับเรา เรายังเกิดยังตายอยู่ ก็มีเสียบึงไปก่อน ถ้ามีเสียบึงไปก่อน ทำจนเข้าใจ ทวนย้อนกลับเข้ามากระแส ถ้าย้อนกระแสเข้ามา เห็นไหม ไปถึงจรตนิสัย ถ้าจรตนิสัยนะ เวลาฟังธรรมะนี้มันสะท้อนหัวใจ น้ำหูน้ำตาไหลนะ ถ้าธรรมมันสะท้อนใจนะ ถ้าธรรมสะท้อนใจมันจะมีโอกาส

ถ้าธรรมไม่สะท้อนใจ ขนาดที่ว่าพูดหูซ้ายทะลุหูขวา พูดอยู่ทั้งวัน เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด “ฟังจนชินหู พูดจนชินปาก แต่หัวใจมันดื้อ” หัวใจมันดื้อ มันไม่รับฟังใจ แต่ถ้าหัวใจมันไม่ดื้อนะ สิ่งใดเป็นธรรมมันสะท้อนหัวใจ สะท้อนหัวใจขึ้นมา มันจะยอมรับ ถ้ายอมรับขึ้นมา ยอมรับถ้าใจยอมรับ มันก็เป็นคนดีขึ้นมา ใจยอมรับใจก็มีจุดยื่นขึ้นมา ใจยอมรับใจก็แก้ไขใจขึ้นมา ใจไม่ยอมรับ ไม่ใช่ที่เรา ว่าคนอื่นหมดเลย ผลักออกไปที่อื่นหมดเลย

แล้วเวลาเงินทำไมไปเอามาเป็นของเราล่ะ แต่เวลาธรรมะทำไมเราไม่เอามาเป็นของเราล่ะ ทำไมไม่เอาเข้ามาเหยียบกิเลสในหัวใจของเราล่ะ ทำไมผลักมันออกไป กิเลสทำไมมันผลักธรรมะออกไป แต่เวลาสิ่งที่ตัวเองชอบ ทำไมไปดึงกลับเข้ามาล่ะ เห็นไหม

แต่ถ้าเป็นผู้ที่มีพละ ผู้ที่มีอำนาจาสนา มันจะดึงเข้ามา ดึงเข้ามาเทียบใจของตัวเองว่าสิ่งนี้มันสะท้อนหัวใจ ถูกไหมล่ะ ครูบาอาจารย์ท่านพูดมา ถูกไหม แทนใจเราไหม สิ่งที่แทนใจเรา ใจนี้โรคร้าย แล้วที่นี้มันจะไปแก้โรคร้าย นี่ธรรมโอสถ มันจะกระเทือนใจของเรา แล้วได้ยินบ่อยครั้งเข้า ฟังธรรม สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้ว มันจะได้ฟังบ่อยครั้งเข้า ถึงที่สุดใจผ่องแผ้ว

ก็นี่ไง ถ้ามันย้อนกลับเข้ามา มันจะสว่างในหัวใจของเรานะ มันจะโล่งใจของเรา สิ่งนี้ปล่อยวางได้ เห็นไหม ถ้าปล่อยวางไม่ได้ มันก็เหมือนกับแม่ชีกับณรน้อยนั่นนะ ดิคอยู่ตรงนั้น ถ้าปล่อยวางได้มันก็เป็นอิสรภาพของมัน อิสรภาพของมัน ใจนี้มันก็ประเสริฐขึ้นมา เห็นไหม ถ้าธรรมเข้าไปถึงหัวใจ มันจะแก้ได้อย่างนี้

ถ้ามันปล่อยแล้ว โลกนี้เห็นใหม่ เป็นเรื่องของโลกเขา โลกธรรม ๘ มันเป็นเรื่องของเขา เรื่องของเราเป็นเรื่องของเรา ถ้ารักษาใจของเราได้ เราจะอิสรภาพจากโลกนี้ โลกนี้จะทำอะไรเราไม่ได้เลย โลกนี้จะเคลื่อนไหวขนาดไหน โลกจะฟูจะแฟบขนาดไหน เราจะไม่ทุกข์ไปกับโลกเขา แต่ถ้าใจเรายังเกาะเกี่ยวไปหมด ยึดไปหมด โลกนี้จะฟูจะแฟบขนาดไหนก็ยังคงไปทุกข์ยากกับเขา

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์ว่า “ดวงตาของโลกดับแล้ว” ผู้ที่สิ้นจากกิเลสไม่ไปฟูไปแฟบกับเขา แต่สิ่งนี้มันเห็นอนาคตเห็นอดีต สิ่งนี้ควรจะเป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ถ้าเป็นประโยชน์ก็จะสั่งสอนจะแนะนำให้เป็นประโยชน์ ถ้าไม่เป็นประโยชน์ เห็นใหม่ สีชอไปขนาดไหน ไม่เป็นประโยชน์อะไรหรอก สีชอไปคนสีเห็น้อยตายท่าเลย

นี่เหมือนกัน ถ้าสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ พุดออกไปไม่เป็นประโยชน์ แล้วถ้าพุดออกไป มันเป็นน้ำหนักใจ ถ้าสิ่งที่มีมันเกินกว่าเหตุ สิ่งที่เกิดขึ้นกว่าเหตุนะ โลกรับไม่ได้หรอก โลกว่าสิ่งนี้เป็นไปไม่ได้ จนมองถึงว่าสิ่งที่พุดออกมาจะเพื่อเจ้อขนาดไหน แต่สิ่งนี้ขนาดมีคุณค่าขนาดนั้น แต่ถ้าใจไม่รับมันดูความเป็นเพื่อเจ้อ

แต่ถ้าใจมันรับนะ สิ่งคุณค่าอย่างนี้ เพชร เพชรเม็ดงามๆ เลย สิ่งนี้ คุณธรรมขนาดนี้ เอามาจากไหนๆ ไม่มีในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกนี่จำมา แต่ธรรมปฏิบัติมา มันทำมาจากใจ สิ่งนี้ไม่มีในพระไตรปิฎก มีจากหัวใจผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มีจากหัวใจที่รู้แจ้งเท่านั้น สิ่งนี้รู้แจ้งนี้มันครอบโลกธาตุ เห็นใหม่ ครอบโลกธาตุเลย เข้าใจสภาวะโลกนี้ แต่เป็นประโยชน์กับไม่เป็นประโยชน์นั้นเป็นเรื่องหนึ่ง มีสติสัมปชัญญะ ควรและไม่ควร เอวัง